

๔. ควรทำตามถ้อยคำของผู้เอ็นดู

○ ผู้มีปัญญาพึงตั้งใจทำตามคำของผู้หวังดี

อันเป็นพุทธภาษิตนั้นเป็นคำของท่านผู้มั่งดี เป็นสุภาษิตคือ คำที่ดี ผู้มีปัญญาจึงตั้งใจทำตามคำของผู้หวังดี มีพุทธภาษิตเกี่ยวกับเรื่องนี้ด้วยว่า “ควรทำตามคำของผู้เอ็นดู” คือควรทำตามถ้อยคำแนะนำตักเตือน หรือบอกเล่าของผู้เอ็นดูรักชอบ

○ ผู้เอ็นดู : ผู้ที่ปรารถนาหวังให้ความดีเกิดแก่เรา

ผู้ที่เอ็นดูกับผู้เอ็นดูตน มีความหมายไม่เหมือนกัน คนโดยพอใจจะทำตามถ้อยคำของผู้ที่ตนเอ็นดู คือรักใครชอบใคร ก็พอใจจะทำตามถ้อยคำหรือความปรารถนาต้องการของผู้นั้น ไม่คำนึงถึงความควรไม่ควร

อันความปรารถนาต้องการของผู้เอ็นดูเรา จะเป็นความมุ่งดีปรารถนาดี หวังให้ความดีเกิดแก่เรา ท่านจึงสอนว่า “ควรทำตามถ้อยคำของผู้เอ็นดู” ท่านไม่สอนให้ทำตามถ้อยคำของผู้ที่ตนเอ็นดู

○ พระผู้ทรงเป็นผู้เอ็นดูต่อสัตว์โลกทั้งปวง

เป็นความจริงที่ควรกล่าวได้ พระพุทธเจ้าทรงเป็นผู้เอ็นดูสัตว์โลกทั้งปวง พระพุทธพจน์ทั้งหมด จึงไม่ปรารถนาไม่ดีไม่ชอบต่อผู้ใด เป็นความปรารถนาดีปรารถนาชอบทั้งหมด ต่อสัตว์โลกทั้งปวง เป็นคำที่ทุกคนควรทำตาม

ผู้เอ็นดูที่มีความดีน้อย ปัญญาน้อย ย่อมให้คำแนะนำไปถึงความดีน้อยความมีปัญญาน้อย ผู้เอ็นดูที่มีความดีมากและมีปัญญามาก ย่อมให้คำแนะนำไปถึงความดีมากมีปัญญามาก

○ ผู้มีปัญญาฟังทำตามถ้อยคำของพระพุทธองค์

พระพุทธเจ้าทรงมีความดีสูงสุด มีพระปัญญาสูงสุด หาที่เปรียบมิได้ ย่อมประทานคำแนะนำไปถึงความดีที่สูงที่สุด ความมีปัญญาที่สูงที่สุด ผู้มีปัญญาจึงฟังทำตามคำทรงสอน และการจะรู้ว่าทรงแนะนำไว้อย่างไร ก็ต้องศึกษาพระธรรมคำสอนที่โปรดประทานไว้ด้วย ทรงเอ็นดูสรรพสัตว์เสมอ กัน ไม่ทรงเลือกที่รักมักที่ชัง

○ ปฏิบัติดี ปฏิบัติชอบแม้เพียงคนเดียว เป็นคุณเป็นประโยชน์แก่หมู่คณะเป็นอันมาก

ผู้ปฏิบัติดีปฏิบัติชอบถูกแม่เพียงคนเดียว ย่อมเป็นคุณเป็นประโยชน์แก่หมู่คณะผู้เกี่ยวข้องเป็นอันมาก ในทางตรงกันข้าม ผู้ปฏิบัติไม่ดีไม่ชอบ ปฏิบัติไม่ถูกแม่เพียงคนเดียว ย่อมเป็นโทษเป็นภัยแก่หมู่คณะผู้เกี่ยวข้องเป็นอันมาก

แม้มีความเอ็นดูหวังดีต่อตนเอง ต่อครอบครัว ต่อหมู่คณะ ต่อผู้เกี่ยวข้องทั้งส่วนตนหรือมิใช่ส่วนตน ก็พึงศึกษาพระพุทธศาสนา หรือแม่เพียงพระพุทธภริยาให้เข้าใจถูกต้องถ่องแท้แล้ว พยายามปฏิบัติตาม

○ ผู้หมดจดจากกิเลสทั้งปวง จักไม่มีทุกข์เลย

พุทธภาษิตบทหนึ่งกล่าวไว้ แปลความว่า “ความหมดจดจากกิเลสทั้งปวง เป็นความดับจากทุกข์ทั้งหลาย” กิเลสทั้งปวง คือความโลภทั้งปวง ความโกรธทั้งปวง ความหลงทั้งปวง ทุกข์ทั้งหลาย คือทุกข์ทุกประการ

ถ้าจะกล่าวเป็นเหตุเป็นผล ต้องกล่าวว่ากิเลสเป็นเหตุ ทุกข์เป็นผล คือความโลภ ความโกรธ

ความหลงเป็นเหตุ ผู้มีกิเลสคือมีความโลภ ความโกรธ ความหลง ต้องมีความทุกข์

ผู้มีกิเลสคือความโลภ ความโกรธ ความหลง ก็มีความทุกข์มาก มีกิเลสคือมีความโลภ ความโกรธ ความหลงน้อย ก็มีความทุกข์น้อย ผู้หมดจดแล้วจากกิเลสทั้งปวง คือไม่มีความโลภ ความโกรธ ความหลงเลย จักไม่มีทุกข์เลย คือมีความดับจากทุกข์ทั้งหลาย

○ จิตที่กิเลสเข้าปกคลุม ย่อมเศร้าหมอง

ที่พากันทุกข์อยู่ตลอดเวลา มากน้อยหนักเบาต่างๆ กัน เพราะพากันปล่อยปละละเลยให้กิเลส ห้อมล้อมปกคลุมจิตใจอยู่ตลอดเวลา ใจไกลจากกิเลสเพียงไร ก็มีความสุขเพียงนั้น มีความเบิกบานแจ่มใสเพียงนั้น

กิเลสก็เหมือนเครื่องพรางตาทั้งหลาย ย่อมทำให้ไม่แจ่มใส ทำให้มืดมัว กิเลสปกคลุมใจหนาแน่นมาก ก็ทำให้จิตใจมืดมัวมาก ดังที่ท่านเปรียบกิเลสเช่นเมฆหมอกบนท้องฟ้า

จิตเช่นดวงอาทิตย์ที่มีความสว่างเจิดจ้าอยู่ในตัว เมฆเคลื่อนเข้าบดบัง ก็จะทำให้ความสว่างไม่ปรากฏ จิตที่มีกิเลสเข้าปกคลุมก็จะเศร้าหมอง ทั้งที่จิตมีความบริสุทธิ์ผ่องใสอยู่ในตัวเต็มที่ ดังที่ท่านกล่าวว่า “จิตที่แท้นั้นมีความประภัสสร”

○ จิตจะผ่องใส เมื่ออยู่ห่างไกลจากกิเลส

ดังนั้นทำจิตให้ผ่องใส จึงอยู่ที่การพยายามไม่นำจิตเข้าไปอยู่ในแวดวงของกิเลส พยายามนำจิตออกให้ไกลกิเลสให้มากที่สุด พยายามให้สมาธิเสมอ แม้จิตจะถอยไกลบ้างใกล้บ้างกับกิเลส ก็จะมีเวลาหนึ่งที่ไกลได้โดยไม่กลับถอยเข้าไปใกล้กิเลสอีก

กิเลสจะไม่สามารถปกคลุมจิตให้เศร้าหมองได้อีก ความผ่องใสประภัสสรอันเป็นธรรมชาติแท้ของจิต จะไม่มดบัง จะปรากฏรุ่งเรืองงดงาม พร้อมด้วยความสิ้นร้อน สิ้นเศร้าหมอง

○ กิเลสทั้งหลาย ดังถ่านไฟที่ลุกโพล่งร้อนแรงเต็มที่

กิเลสคือความโลภ ความโกรธ ความหลง เป็นความเศร้าหมองมีความร้อนอยู่ในตัวเต็มที่ เปรียบได้กับถ่านไฟก้อนใหญ่ที่ลุกโพล่งร้อนแรงเต็มที่ มีเปลวแห่งความร้อนแรงรอบด้าน ผู้ใดไม่หลบหลีกให้ห่างไกลพ้นไปจริงแล้ว

ผู้นั้นย่อมต้องได้กระทบความร้อนแรงนั้น เข้าไปใกล้เพียงใดก็จะกระทบร้อนเพียงนั้น ใกล้จนชิด ก็เหมือนเดียวกับเห็นถ่านไฟสีแดงดงาม แล้วยื่นมือเข้าไปจับต้องสัมผัส ย่อมต้องถึงกับพองไหม้ถลอกปอกเปิกได้เลือดได้น้ำเหลือง แม้อยห่างออกไปบ้าง เปลวความร้อนแห่งไฟแรงที่จะกระทบ ก็จะลดน้อยตามระยะที่ถอยห่างนั้น

○ ความเย็นสนิทแห่งกิเลส เป็นบรมสุข

พระพุทธเจ้า ก่อนแต่จะทรงห่างไกลพ้นถ่านไฟร้อนแรงแห่งความโลภ ความโกรธ ความหลง ก็ต้องทรงประสบความร้อนแรง อันเป็นเหตุแห่งความทุกข์แท้ด้วยพระองค์เองต่าง ๆ นานา เป็นเวลาหลายกัปหลายกัลป์

ต่อเมื่อทรงหนีไกลได้พ้นจากความโลภ ความโกรธ ความหลง อย่างสิ้นเชิงแน่นอนแล้ว จึงไม่ทรงประสบความร้อนแรง อันเป็นเครื่องแผดเผาให้เป็นทุกข์อีกเลย ทรงพบความเย็นสนิท ความเย็นบรมสุข ทรงมีความเย็นสนิทในพระองค์ พระอรหันตสาวกทั้งปวงก็เช่นกัน

○ พ้นความร้อนเพียงไร ย่อมมีความเย็นเพียงนั้น

เมื่อเป็นผู้พ้นความร้อนเพียงไร ก็ย่อมมีความเย็นเพียงนั้น แม้พ้นความร้อนสิ้นเชิง ก็ย่อมมีความเย็นสนิท มีความเย็นทั่ว มีความเย็นรอบ เปรียบได้ดั่งน้ำแข็งก้อนใหญ่ ที่มีไอแห่งความเย็นเฉียบกระจายรอบ ผู้เข้าใกล้ย่อมได้สัมผัสละอองแห่งความเย็นนั้น เป็นความรื่นรมย์อย่างยิ่ง

ผู้นับถือพระพุทธศาสนาจริง เป็นผู้ใกล้พระพุทธเจ้า และพระอรหันตสาวกทั้งหลาย ผู้เย็นสนิทแล้วยิ่งกว่าผู้อื่น จึงย่อมมีโอกาสได้สัมผัสความเย็นยิ่งกว่า

○ พระผู้บอกทางสู่ความเย็นที่ยั่งยืนนิรันดร

แต่ความเย็นที่ได้รับจากผู้อื่น ย่อมไม่เสมอเหมือนความเย็นที่เกิดขึ้นจริงในตนเอง ดังนั้นพระพุทธเจ้าผู้ทรงพระมหากรุณาคุณ จึงแสดงทางไปสู่ความเย็นในตนเอง อันจักเป็นความเย็นจริง ปราศจากสิ่งปลอมปนเป็นความทุกข์ความร้อน และจักเป็นความเย็นที่ยั่งยืนนิรันดร พระพุทธเจ้าทรงสอนให้รักษาใจให้ไกลกิเลส ไม่เชื่อพระพุทธเจ้าแล้วควรเชื่อใครยิ่งกว่า